

Гамаліївська (Харлампіївська) обитель — це святе місце для вірян, які приходять сюди для молитви та духовного відпочинку від земних турбот.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гамаліївський Харлампіївський монастир: свята обитель чи в'язниця? *Релігійне краєзнавство* : веб-сайт. URL: https://risu.ua/gamalijivskiy-harlampijivskiy-monastir-svyata-obitel-chi-v-yaznicya_n58741 (дата звернення: 02.04.2024).
2. Гриценко А.П. Втрата впливовості Савичів у 1720-1740-ті роки як результат наступу російських вельмож на права української старшини. *Сіверщина в історії України*. Зб. наукових праць. Вип. 9. Київ – Глухів: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2016. С. 244 – 248. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/128300/50-Hrytsenko.pdf?sequence=1> (дата звернення: 02. 03. 2024).
3. Гриценко А. П. До питання генеалогії роду Савичів. *Сіверщина в історії України*. Зб. наукових праць. Вип. 5. Київ – Глухів: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2012. С. 195-200. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sviu_2012_5_45 (дата звернення: 02. 03. 2024).
4. Гриценко А. П. Родина Савичів – натхненники Сіверщини. *Сіверщина в історії України*. Збірник наукових праць. Випуск 4. – Київ – Глухів: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2011. С. 184 – 189. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/75611/45-Hrytsenko.pdf?sequence=1> (дата звернення: 02. 03. 2024).
5. Кулібова Я. В. Історичний контекст заснування жіночих монастирів. Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Наукові пошуки в контексті викликів і конфліктів : зб. матеріалів доп. учасн. XV-ї Міжнар. наук.-практ. конф. Конін – Ужгород – Перемишль – Херсон : Посвіт, 2023. С. 32-33.

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ПЕРІОДІВ ПОЛІТИЧНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ЗМІН, ТАКИХ ЯК КОЛЕКТИВІЗАЦІЯ, НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ГЛУХІВСЬКОГО ТЕХНІКУМУ

Поляков Едуард

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
аспірант спеціальності 032 Історія та археологія

Науковий керівник: Гриценко Андрій Петрович

доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри історії, правознавства
та методики навчання ГНПУ ім. О. Довженка

Політика колективізації, що була впроваджена радянською владою наприкінці 20-х років минулого століття та проводилася в СРСР у період з 1928 по 1937 рік, передбачала об'єднання невеликих одноосібних селянських господарств у колективні, що передбачало повний контроль за їх діяльністю з боку держави. Метою колективізації було підвищення продуктивності сільського господарства в країні та зростання його обсягів. Діяльність малих господарств вважалась неефективною в масштабах країни, яка посиленними темпами вступала в індустріалізацію зростання обсягів промислових виробництв. Влада віддавала перспективу розвитку та збагаченню держави, не приділяючи уваги тим

збиткам, які могли понести власники дрібних сілких господарств у результаті колективізації.

Перспективою колективізації було створення сільських господарств великих розмірів, які будуть механізовані. Ті громадяни, що втрачали свої господарства, перетворювалися на дешеву робочу силу для колгоспів. У такий спосіб відбувся перерозподіл робочої сили до індустріального сектора з аграрного. Колективізація мала зупинити помітне відставання новоствореного СРСР у порівнянні із розвиненими державами у напрямку промисловості. Колективізація спричинила не лише створення колгоспів, що працювали в аграрному секторі, а й міграції робочої сили до міст. В свою чергу, це стимулювало їх розвиток та надавало підприємствам різних видів промисловості кадрове поповнення.

Колективізація вплинула на життя всього Радянського Союзу. Фактично, у 1929 році відбувся переворот не лише в економічній політиці держави, а й на інших напрямках. Процес колективізації передбачав знищення приватної власності у будь-яких формах, таким чином держава могла контролювати економічні інтереси її громадян. Матеріальні стимули змінювались дисциплінарними, тому виникли такі явища, як праця за трудовні, а не за реальні грошові кошти. У якості заохочення часто використовувались різного виду нагороди, грамоти, що не завжди підкріплювались грошовим еквівалентом. В подальшому в різних галузях промисловості започатковувались соціальні змагання, коли на одного або декількох працівників, що працювали з перевищенням планових показників, мали рівнятися інші члени трудових колективів. Починаючи з 1929 року, стало відбуватись одержавлення всіх сфер життя радянського суспільства, а не лише промисловості або її окремих галузей.

У місті Глухові та Глухівському районі також відбулися зміни, спричинені колективізацією. Протягом 1929-1931 років на цих територіях було створено 55 колгоспів і 1 ТОЗ – товариство обробки землі [1, с. 206]. Селяни неохоче віддавали свою землю у колективне користування, не мали бажання йти працювати у такі господарства. Особливо це стосувалось тих громадян, що мали невеличкі сільські господарства. На території Глухова спочатку було засновано 6 колгоспів, а після укрупнення таких організацій залишилось 4: «Велетень», «Нове життя», «Радянській січ», колгосп ім. Ворошилова [1, с. 207].

Змінивши всі сфери суспільного життя, колективізація здійснила вплив і на навчальні заклади. Поступово вони всі перейшли під державний контроль, розроблялись універсальні програми освіти, що сприяло розгалуженню у навчанні та збільшенню робітничих спеціальностей. Значна кількість людей не мала належного рівня знань, яких вимагала індустріалізація. Саме тому держава була вимушена модернізувати процес навчання майбутніх працівників. Механізація сільського господарства також не могла обійтись без класифікованих спеціалістів. Тому одним із позитивних впливів колективізації можна вважати розширення та відкриття нових відділень у навчальних закладах аграрної спрямованості.

Глухівський коледж СНАУ має більше ніж столітню історію. За довгий час його існування він зазнавав реорганізацій. Процес колективізації в Україні також вніс свої корективи у розвиток навчального закладу. Створене у 1899 році Глухівське ремісничє училище ім. Таємного радника Н. Терещенка у 1913 році перетворилося з трикласного на чотирьохкласне. У 1919 року училище було реорганізовано у професійно-технічну школу, яка займалася підготовкою техніків-механіків з холодної обробки металів [1, с. 207].

Проведення колективізації стимулювало розвиток механізації сільського господарства. Темпи освоєння земель та їх площі значно збільшилися, тому ручна праця не могла їх належним чином забезпечувати. Якщо малі сільські господарства на початку 20-х років могли обслуговувати їх господарі або наймана робоча сила з використанням ручної праці та сільськогосподарських тварин. Великі площі колгоспних земель потребували не лише робочої сили, а й механічної обробки. Завдяки механізації розвивалась промисловість, що займалась розробкою та виробництвом сільськогосподарської техніки. З перших кроків колективізації почала відчуватися гостра потреба у новій системі організації сільськогосподарського виробництва, навчанні працівників для спеціальностей, пов'язаних з механізацією, підвищенні рівня кваліфікації робітників, започаткування наукового підходу до системи організації праці, особливо в аграрному секторі.

Починаючи з 1928 року, відбувається впровадження машинно-тракторних станцій (МТС) у сільському господарстві розпочалося у великих обсягах. МТС виступали у якості з'єднувальних ланок між колгоспами та індустріальним виробництвом. Цей процес суттєво посилюється у 1930 році, коли за проектом НК РСІ СРСР було створено Всесоюзний центр машино-тракторних станцій – Трактороцентр. Серед навчальних закладів, що мали випускати необхідних спеціалістів, був і Глухівський коледж. У 1929 році на базі Глухівського ремісничого училища створено технікум механізації сільського господарства. Його основною метою стала підготовка для МТС, колгоспів та радгоспів. Випускники технікуму також працювали на ремонтних заводах, забезпечуючи відновлення техніки, необхідної для сільського господарства.

У період з 1929 по 1941 рік на базі технікуму було підготовлено 660 техніків-механіків, що свідчить про значний обсяг розвитку технічної освіти. Слід відмітити, що Глухівський технікум на початку 30-х років ХХ століття належав до провідних навчальних закладів регіону з підготовки фахівців технічних спеціальностей. На базі навчального закладу впроваджувалися освітні програми, здійснювалось теоретичне та практичне навчання з різних технічних дисциплін, що включало механіку, електротехніку, металообробку тощо.

Проведення колективізації привертало увагу держави до розвитку технічної освіти. Завдяки постійній потребі у кваліфікованих кадрах технічна освіта набувала престижності, адже випускники технікуму могли працювати як у галузях сільського господарства, так і промисловості. Крім того, існувала постійна потреба у викладачах та майстрах, тому випускники технікуму могли спробувати себе не лише у роботі МТС, колгоспах, майстернях та заводах, а могли й передавати свій досвід представникам молодших поколінь.

У реорганізованому технікумі почали застосовуватись нові освітні програми. Педагогічний колектив також потребував збільшення штату. Окрім теоретичної частини навчання важливою була і практична, оскільки робота майбутніх спеціалістів залежала від практичного досвіду, який вони отримували під час навчання. Завдяки цьому технікум отримав автомобілі, трактори, а також сільськогосподарську техніку.

Наявність тракторів та сільськогосподарської техніки дозволила б студентам отримати практичні навички у роботі з сільськогосподарськими машинами та обладнанням, що було надзвичайно важливим для їх майбутньої кар'єри в аграрному секторі.

Надходження автомобілів та тракторів сприяло розширенню освітніх можливостей навчального закладу. Студенти отримали змогу вивчати технічні характеристики та принципи роботи транспортних засобів. Завдяки наявності техніки покращився процес організації практичних занять, майбутні трактористи та механізатори ще за часів навчання знайомились з експлуатацією сільгосптехніки, її обслуговування. Під час практичних занять кожен втілював теоретичні знання у практичні навички, що підвищувало рівень кваліфікації майбутніх працівників. Отримана техніка в подальшому використовувалась підсобними господарствами Глухівського технікуму, робота на яких була також частиною практичних занять. Освоєння сільськогосподарських земель на початку 1930-х років здійснювалось прискореними темпами, тому для проведення колективізації було важливим, щоб на роботу до колгоспів та МТС приходили працівники, що мали в наявності базу теоретичних і практичних знань.

Оскільки сільськогосподарська техніка активно експлуатувалась під час навчального процесу, вона потребувала періодичного ремонту. З частиною таких завдань справлялись майстерні коледжу. У цей час почалось виготовлення запасних частин для автомобілів і тракторів на базі ливарного цеху Глухівського технікуму.

Процес навчання також відчув суттєві зміни. Період навчання після реорганізації складав 4 роки, кількість щорічного набору студентів складала 90 осіб. Для проведення теоретичних занять використовувалось 10 аудиторій, на базі ремісничого училища було створено майстерні для проведення практичних занять та ремонту техніки.

На початку 30-х років минулого століття у Глухові активно відбувався розвиток закладів, що стосувались аграрного сектору економіки. У 1932 році з міста Чернігів до Глухова було перенесено сільськогосподарський інститут, перший випуск спеціалістів якого відбувся у 1933 році. У 1931 на базі Української дослідної станції прядивних культур міста було створено Інститут луб'яних культур. Всі ці заклади, а також чотири радгоспи у період з 1931 до 1938 років входили до складу до складу Глухівського конопле комбінату, що стимулювало розвиток коноплярства у регіоні. Глухівський технікум також залучився до процесу навчання спеціалістів цієї галузі. До 1941 року із стін закладу вийшли 50 техніків-технологів, що займалися первинною обробкою конопель.

Таким чином, колективізація сприяла реорганізації Глухівського технікуму, підвищила ступінь навчального закладу. Завдяки цьому була розширена матеріальна та технічна база, збільшився викладацький склад, а технікум приймав активну участь у сільськогосподарському розвитку країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белашов В. Глухів – столиця Гетьманської України (1708—1782 рр.): від перших поселень до сучасності. Суми: ТОВ «ВПП «Фабрика друку», 2019. 419 с.
2. Глухівський коледж СНАУ. Офіційний сайт. URL: <http://gati.snau.edu.ua> (дата звернення: 02. 03. 2024).
3. Глухів. *Чернігівщина. Енциклопед. довідник*. Київ: УРЕ, 2010. 467с.
4. Ткач О. Дослідження розвитку системи сільського господарства України. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4985> (дата звернення: 02. 03. 2024).
5. Утримати баланс між минулим і майбутнім. URL: <https://agroelita.info/utrymaty-balans-mizh-mynulym-i-majbutnim/> (дата звернення: 02. 03. 2024).